

WIADOMOŚCI GEOGRAFICZNE

Miesięcznik poświęcony przeglądowi spraw geograficznych w Polsce i za granicą.

(REVUE MENSUELLE DE GÉOGRAPHIE)

Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału
Polskiego Towarzystwa Geograficznego

Redakcja: LUDOMIR SAWICKI I WIKTOR ORMICKI

KRAKÓW-DEBNIKI, UL. BARSKA L. 41.

Wychodzi z początkiem każdego miesiąca z wyjątkiem sierpnia i września

Kraków, marzec 1928 r.

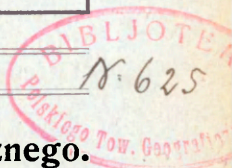
I. Sprawy Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

(*Actes de la Société Polonaise de Géogr.*).

Kraków. — Dnia 22 lutego mówił na nadzwyczajnym publicznym Zebraniu P. T. G. w Krakowie emer. wojewoda Stanisław Srokowski na temat: Prusy Wschodnie.

Prelegent, opierając się na szczegółowych obserwacjach, zebranych w czasie, kiedy był generalnym konsulem Rzp. Polskiej w Królewcu, przedstawił przede wszystkim, jak dalece odbiegają Prusy Wschodnie w każdej dziedzinie fizjo- i antropogeografii od kadłuba niemieckiego z jednej strony, i jak w tym samym stopniu zbliżają się do elementów wschodnio-bałtyckich. Niezmiernie ciekawe były jego wywody na temat geopolitycznych walorów tej ziemi, które mówca przeszedł przy pomocy podkreślenia licznych, a mało znanych szczegółów demogeograficznych, ekonomicznych i historycznych. Prelekcja, która wzbudziła niekłamane zainteresowanie i oklaskiwaną była sownicie, będzie wydrukowaną w „Krakowskich Odczytach Geograficznych“.

Kraków. — Posiedzenie Zarządu P. T. G. odbyło się w Inst. Geogr. dnia 21 lutego. Na wstępie zdano sprawę z przebiegu I. Zjazdu Kol. Geografów Krakowskich i w związku z tem skierowano liczne podziękowania pod adresem tych, którym świątny przebieg Zjazdu zawdzięczyć należy. Omówiono sprawę sfinansowania „Pamiętnika“ owego Zjazdu, na którego rzecz przelano całą resztę kasową Zjazdu po wyrównaniu wszelkich wydatków, przyczem serdecznie podziękowano Drowi Ormickiemu za wzorowe prowadzenie sekretarstwa i kasy Zjazdowej. Wreszcie omówiono wykonanie uchwał zjazdowych, zwłaszcza o ile odnoszą się do P. T. G., wybierając m. i. dla sformułowania wniosków w sprawie poradni i przewodnika dla badań naukowych komisję w osobach prof. Smoleńskiego i Dr. Dobrowolskiej; kroki przygotowawcze dla uruchomienia poradni pedagogicznej powierzono Dr. Niemcównej i Dr. Kubijowiczowi w ścisłym porozumieniu

z sekcją pedagogiczną Towarzystwa; apel w sprawie przystąpienia do Towarzystwa i tworzenia Kół Młodzieży Krajoznawczej postanowiono wydrukować i rozesłać.

W dalszym ciągu omówiono program akcji odczytowej na marzec, przyjęto do wiadomości objęcie przez p. Helenę Malecką agend stałego, na razie dobrowolnego funkcjonariusza Tow., ustalono godziny dyżurowe na wtorki i piątki od 6—7-mej wiecz. w lokalu towarzystwa Grodzka 64, II p., postanowiono zwrócić się do członków Tow. z gorącym apelem o zasilanie biblioteki towarzystwa dziełami przede wszystkim podręcznikami, składanemi do biblioteki jako depozyty lub dary. Szczegółowo omówiono sprawę proponowanej na okres Zielonych Świąt wycieczki zagranicznej i powierzono jej organizatorowi zwrócić się z odpowiedniem zaproszeniem do geografów, mogących się sprawą tą zainteresować.

Wreszcie ustalono termin Walnego Zebrania Oddziału Krakowskiego P. T. G. na dzień 14 marca godz. 6-ta w Instytucie Geograficznym, na którego porządku dziennym poza sprawozdaniem sekretarza i skarbnika oraz sprawy absolutorjum postawiono sprawę uzupełnienia Zarządu i zmiany statutu celem umożliwienia przystąpienia do Towarzystwa osobom, które nie pragną otrzymać publikacji. Na końcu postanowiono zwrócić się do Ministerstwa o subwencję na cele wydawnicze i na akcję odczytową Towarzystwa.

Warszawa. — Dnia 27 stycznia b. r. odbyło się w Zakładzie Geogr. Uniw. Warszawskiego posiedzenie fachowe Polskiego Towarzystwa Geograficznego, na którem w obecności 30 osób dr. Wiktor Ormicki (Kraków) wygłosił odczyt p. t. „Kartograficzne podstawy geogr.-gospodarczego regionalizmu“. Referent dał rzut oka na stan literatury niemieckiej i rosyjskiej, podniósł drogi prowadzące do regionalizacji, a po krytycznem ich oświetleniu rzucił światło na ich braki. W dalszej części wywodów referent sprecyzował swój pogląd na geograficzne cechy gospodarki, popierając swe tezy mapą, ujmującą monograficznie całokształt zagadnień, związanych z uprawą i wyzyskaniem ziemniaka w pd-zach. Polsce. W konkluzji końcowej podkreślił dr. Ormicki raz jeszcze wielkie trudności wyłaniające się przy regionalizacji, wskazując na doniosłe życiowe znaczenie tych badań.

W dyskusji zabierali głos prof. Gumpłowicz, proponując przyjęcie czynników fizjograficznych za podstawę klasyfikacji, którą należałoby następnie zmodyfikować według kryterjów ekonomicznych. P. kpt. Pietkiewicz zwraca uwagę na konstruowane w Rosji przed wojną mapy przewozów towarów masowych i sądzi, że należałoby pomyśleć o podobnych elaboratach dla Polski. P. Patkowski dał krótki przegląd historii regionalizmu gospodarczego. P. Czekalski polemizował z prof. Gumpłowiczem co do racjonalności stosowania fizjografii jako kryterjum dla regionalizmu geogr.-gospod., oraz z referentem, stwierdzając, że przedstawiona mapa nie jest mapą, a kartogramem. Poza tem zwraca p. Czekalski uwagę, że zagadnienie podjęte w mapie nie może dać podstaw do regionalizacji.

W odpowiedzi podkreślił referent brak kryterjów fizjograficznych dostatecznie wyraźnych a umożliwiających regionalizację, wskazał na bardzo daleko posuniętą zależność przejawów gospodarczych od przyrody, zastrzegając się przeciw pojmowaniu mapy jako kartogramu. Referent jest zdania, że mapa podaje zależności między poszczególnymi elementami gospodarki i powierzchni, że lokalizuje zjawiska, podaje je jakościowo i ilościowo, posiada więc charakter geograficzny.

Warszawa. — Dnia 16 lutego b. r. na posiedzeniu Komisji Dydaktycznej P. T. G. przy udziale przeszło 100 osób z pośród nauczycieli-geografów, jak również dyrektorów i przełożonych szkół wszystkich stopni p. wizytator dr. Wacław Jeziński wygłosił referat na temat „Zakład geograficzny w szkole“, w którym szczegółowo przedstawił zebrany nowoczesne wymagania, stawiane w tej dziedzinie przez fachowców i władze szkolne. Referat był ilustrowany przezroczami, przedstawiającymi wzorowe urządzenia audytorjum geograficznego, pracowni oraz obserwatorjum meteorologicznego i astronomicznego w niektórych szkołach warszawskich, jak również ćwiczenia miernicze uczniów i t. p. Ze względu na znaczenie, które ma dla nauczania geografji należyte wyposażenie tego przedmiotu w pomoce i lokale, praca dr. Jezińskiego zostanie ogłoszona drukiem w „Przeglądzie Geograficznym“.

Po referacie i przyjęciu przez zebranych regulaminu Komisji odbyły się wybory członków Zarządu tejeż, na których zostali powołani pp. P. Sosnowski, dr. W. Jeziński, M. Jasińska, St. Poniatowska, M. Rylkówna, dr. F. Różycki i P. Ordyński.

Prócz kursu miernictwa Komisja zorganizowała również kurs fotografii dla nauczycieli pod kierownictwem p. A. Gołębiowskiego.

Odezwa.

Polskie Towarzystwo Geograficzne Kraków, uzyskawszy w Instytucie Geograficznym Uniw. Jagiell. definitywny lokal, przystępuje do rozbudowy swej biblioteki, na razie jeszcze bardzo skromnej. Biorąc pod uwagę, że ścisła i serdeczna symbioza Towarzystwa z Instytutem Geograficznym umożliwiała Członkom bez trudności korzystanie z księgozbioru Instytutu, poświęconego głównie geografji ogólnej, regionalnej a szczególnie bogatego w periodyka geograficzne, Zarząd postanowił wyspecjalizować bibliotekę Towarzystwa przede wszystkim w kierunku literatury podróżniczej.

Na podstawie uchwały z dnia 21 lutego 1928 zwraca się niniejszem Zarząd do wszystkich Członków i Sympatyków Towarzystwa z serdecznym i gorącym apelem, aby zechcieli przyczynić się do zrealizowania tej myśli. Wobec skromnych funduszków, któremi Zarząd rozporządza, i wysokich zazwyczaj cen dzieł podróżniczych na razie mowy być nie może o systematycznym zakupowaniu dzieł do biblioteki. Natomiast możnaby szybko wspólnemi siłami i minimalnemi kosztami zbudować poważną bibliotekę tego rodzaju, gdyby Ci wszyscy, co posiadają starsze lub nowsze dzieła podróżnicze, a zazwyczaj je odkładają po ewentualnie kil-

kukrotnem przeczytaniu na długi czas, zechcieli je odstąpić Towarzystwu we formie depozytu lub daru, gdzieby zostały ściśle skatalogowane, starannie utrzymane w ewidencji, najliberalniej uprzywilejowane wielkiej rzeszy Miłośników geografji, gromadzących się około ośrodka krakowskiego, ewentualnie też przesyłane na życzenie na krótsze czasokresy Członkom, mieszkającym na prowincji.

Pożytek, płynący z tego rodzaju użytkowania odłożym poważnie leżących materiałów dla pogłębienia i rozbudzenia zamiłowań geograficznych w szerszych gronach jest aż nadto widocznym. Dlatego Zarząd jeszcze raz ponawia apel w tej sprawie. Prosimy jaknajgoręcej chętnych ofiarodawców lub depozytariuszów o łaskawe podanie przy pomocy korespondentki spisu proponowanych książek, poczem Towarzystwo na życzenie przesła kwotę potrzebną dla przesłania książek pod adresem Towarzystwa, Grodzka 64, względnie wyśle woźnego po odbiór książek za pokwitowaniem.

Za Zarząd Oddz. Krak. Polsk. Tow. Geogr.:

Prof. U. J. J. Smoleński, sekr.

Prof. U. J. L. Sawicki, przew.

II. Ruch geograficzny w świecie i w Polsce.

(*Mouvement géographique dans le monde et chez nous*).

I. Towarzystwa i komisje, czasopisma i stacje naukowe.

(*Sociétés et commissions, périodiques et stations scientifiques*).

Kraków. *Posiedzenie Polskiego Narodowego Komitetu Geodezyjno-Geofizycznego*. — Dnia 31 grudnia 1927 odbyło się w Krakowie II doroczne posiedzenie P. N. Komitetu G. G. Przedmiotem obrad była sprawa dalszej wewnętrznej organizacji Komitetu, dalej kwestje związane ze sprawą kooperacji prac z poczynaniami Ministerstwa Robót Publ., wreszcie sprawozdanie delegatów P. A. U. z Kongresu Unji G. G. (3—10 wrzesień 1927 w Pradze).

Komitet uchwalił zachowanie nadal dotychczasowej organizacji (dwie sekcje: geodezyjna i geofizyczna) z tem, że sekcja geofizyczna winna wyłonić podsekcje: meteorologiczną, hydrograficzną, sejsmologiczną i magnetyczną.

Wreszcie dokonano wyborów na r. b. Przywodniczącym obrano prof. T. Banachiewicza, przewodniczącym sekcji geodezyjnej prof. Weigta (Lwów), sekcji geofizycznej prof. Arctowskiego (Lwów). Czynności generalnego sekretarza prowadzi prof. Warchałowski (Lwów).

Kraków. — Polskie Towarzystwo Astronomiczne przystąpiło pod patronatem Polskiego Narodowego Komitetu Astronomicznego do wydawania czasopisma „Acta Astronomica“ Scr. C. Redakcja spoczywa w rękę prof. T. Banachiewicza i dr. J. Witkowskiego (adres redakcji: Kraków, ul. Kopernika 27).

Warszawa. *Walne Zebranie Polskiego Towarzystwa Astronomicznego* odbyło się 6 stycznia b. r. Z ważniejszych uchwał

wymienić należy próbę organizacji pracy naukowej w obserwatorjach, jakoteż decyzję w sprawie regularnego wydawania czasopisma „Acta Astronomica”. Na nadchodzące trzecie 1928—1930 wybrano przewodniczącym Towarzystwa prof. Banachiewicza, zastępcę prof. Kamińskiego; ponadto weszli w skład Zarządu prof.: Ernst, Dziewulski, Warchałowski i dr. Witkowski.

Berlin. — Z okazji 100-letniego jubileuszu istnienia i działalności Berlińskiego Towarzystwa Geograficznego zamierzony jest uroczysty Zjazd na czas 24—26 maja 1928. Na porządku dziennym problem systematycznego badania oceanu światowego.

Radowce (Bukowina). — A. Nibio rozpoczął wydawnictwo kwartalnika p. t. „Archiv für Landeskunde der Bukowina”.

Odessa. — Od r. 1924 ukazuje się „Bulletin de l'Observatoire Géophysique à Odessa”.

Lindenberg pow. Beeskow. — Aeronautyczne Obserwatorium, będące równocześnie centralą dla prognozy w wyższych warstwach atmosfery, publikuje „Erfahrungsberichte des deutschen Flugwetterdienstes”.

Weimar. — Pod redakcją Sommera i Eheloffa pojawił się 1 zeszyt „Kleinasiatische Forschungen”.

Berlin. — W nakładzie de Gruytera ogłasza berliński ukraiński Instytut Naukowy „Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Instituts in Berlin”.

Angora. — Turecka służba meteorologiczna publikuje od roku 1925 miesięczne sprawozdania przebiegu pogody.

Madras. — Tutejsze Towarzystwo Geograficzne przystąpiło do wydawania własnego czasopisma p. t. „The Madras Geographical Association Magazine”.

Lipsk. — Na zeszłorocznym posiedzeniu Międzynarodowej Komisji dla badań nad atmosferą ustalono terminarz równoczesnych badań na całym globie.

Tyflis. — Gruzińskie Geofizyczne Obserwatorium ogłasza swe spostrzeżenia w „Miesięcznych sprawozdaniach”.

Lipsk. — Dotychczasowe Seminarjum Etnograficzne Uniwersytetu lipskiego zamienione zostało w Instytut Etnograficzno-antropologiczny pod dyktando prof. dra Ottona Reche.

Plön. — Tutejszy Instytut Hydrobiologiczny obchodził w r. z. 10-lecie swej działalności.

Paryż. — W b. r. ma się tu odbyć z inicjatywy Francuskiego Towarzystwa Geograficznego a przy poparciu szeregu rozmaitych organizacji wystawa, poświęcona historycznemu przeglądowi francuskich usiłowań kolonizacyjnych w Ameryce Pn. i na Antyllach.

Zurych. — Wydział filozoficzny uniwersytetu w Zurychu ogłosił konkurs na temat: „Geograficzne podstawy problemu wyludnienia w Alpach Szwajcarskich”.

Władystok. — Istniejąca od trzech lat na półwyspie Basargin (6 km od Władystoku) stacja hydrobiologiczna zajęła się zbadaniem warunków życiowych ryb.

Waszyngton. — W trakcie Międzynarodowego Kongresu Pedagogicznego doszło do skutku założenie Międzynarodowego Towarzystwa dla badania torfów.

II. Odczyty (*Conferences*).

Kraków. — Prof. Michał Siedlecki mówił w „Tygodniu Misyjologicznym“ dnia 29 lutego na temat: „Wśród katolików prowincji indyjskich“, zaś prof. Smoleński dnia 3 marca na temat: „Polskie społeczeństwo a misje“.

Kraków. — Dnia 1 marca wygłosił prof. Ak. Górń. dr. W. Goetel odczyt p. t. „Przez Hiszpanję od Sewilli i Grenady aż po Pireneje“.

Dnia 5 marca prof. U. J. L. Sawicki zainaugurował w Radjo krakowskim cykl odczytów krajoznawczych i geograficznych, transmitowanych na Śląsk, wykładem o „Idee i organizacji krajoznawstwa w Krakowie“.

Dnia 6 marca wygłosił prof. L. Sawicki w krakowskim YMCA odczyt p. t. „W sercu Anatolji“.

III. Zjazdy (*Congrès*).

W sprawie Zjazdu Geograficznego w Cambridge. — Prezydjum delegacji polskiej komunikuje, że referat w sprawie podniesienia poziomu kongresów geograficznych przedstawi prof. Romer, wniosek o wprowadzenie w miejsce co cztery lata odbywających się kongresów co trzy lata naprzemian organizowanych kongresów i międzynarodowych wycieczek geograficznych prof. Pawłowski. Polscy uczestnicy Zjazdu zechcą przygotować referaty przedewszystkiem 1) na tematy, przewidziane w programie kongresu, 2) na tematy z geografji ogólnej, 3) na tematy z geografji regionalnej, ograniczone do Wielkiej Brytanji, krajów pozaeuropejskich, jakoteż okolic, w których kilka państw jest zainteresowanych np. problemy alpejskie, karpackie, bałkańskie, bałtyckie. Tematy winny — o ile możliwości — być podane do wiadomości przewodniczącego Delegacji prof. Romera (Lwów, Długosza 25) do połowy marca b. r.

Zjazd słowiańskich botaników w Polsce. — Polskie Towarzystwo Botaniczne czyni przygotowania około organizacji w roku przyszłym w Polsce najbliższego Zjazdu Słowiańskich Botaników.

IV. Ekspedycje. (*Expeditions*).

Angielska wyprawa w góry Karakorum. — W lecie i w jesieni 1926 roku pracowała pod kierownictwem majora Kennetha Masona, członka indyjskiego Urzędu topograficznego, wyprawa kartograficzna. Ekspedycja poruszała się na obszarze, ujętym przez K², Broad, Gasherbrum i Feramkangri. — Do wzmiankowanych okolic dostano się z południowego wschodu. Wyprawa ruszyła z Leh przez przełęcz Khardong, doliną Nubra, następnie

przez przełęcz Sasir — pozostawiając przełęcz Karakorum po prawej stronie przeszła wyżynę Depsang i osiągnęła odkryty w roku 1914 przez Wooda w obszarze źródłowym Yarkandy amfiteatr. Dopiero stamtąd po minięciu przełęczy, znanej pod nazwą „S“, wkroczone w tereny zupełnie jeszcze nie badane. Wyprawa odkryła, zbadała i zdjęła obszar źródłowy Szaksgamu, którego górny bieg ma kierunek poł.-wschodni. Poza zdobyczami karto- i topograficznymi nagromadzono obfite zbiory geologiczne i meteorologiczne jakoteż przyrodnicze: ptaki, motyle i rośliny.

Ekspedycja W. Stötznera, skierowana do prowincji Helung-Kiang — planowaną była w obszar naukowo do tej pory jeszcze niezbadany (przynajmniej o ile idzie o projektowaną marszrutę wyprawy. — Głównym celem zainteresowań ekspedycji Stötznera są problemy etnograficzne i z zakresu geografii zwierząt (między uczestnikami znajduje się poza lipskim geografem dr. H. Meierem i preparator drezdeński Fritsch). Sama praca ma być prowadzona metodą zdejmowania itinerarium. Koniecznymi będą oznaczenia położenia geograficznego, przyczem o ile możliwości zwróci się uwagę i na zagadnienia morfologiczne. Z punktu widzenia etnografii antropogeograficznego obszar ekspedycji jest o tyle interesująco wybrany, że jest właśnie terenem cofania się tunguskich ludów myśliwskich.

Losy środkowo-azjatyckiej ekspedycji Trinklera. — W lecie 1927 roku pracował Trinkler w Ladaku. 12 czerwca ekspedycja rozpoczęła marsz z doliny Indusu na północ i przez Tang-se dotarła do Pangong-tso, leżącego na granicy Kaszmiru i Tybetu. W czasie drogi w okolicy Tang-so odkryto stare napisy tybetańskie i manichejskie na skałach, które skopjowano. — W Pangong-tso przystąpiono do skompletowania karawany, któraby przewędrowała płaskowyż półn.-zach. Tybetu i góry Kwen-lun. Przejście niezamieszkałych wyżów Lingszi-tangu i Aksai-czinu pochłonęło dwa miesiące. Ekspedycja straciła w tym czasie wszystkie konie i jaki. Osiągnięto jednakowoż piękne rezultaty naukowe, jak zdjęto w podziale 1:100.000 3800 km², stwierdzono kilkakrotne złodnienie półn.-zach. Tybetu z ośrodkiem na wyżynie i wykonano zdjęcie geologiczne. Z początkiem września natknęto się na pierwszą kirgiską osadę w górnej dolinie rzeki Karakas (pasmo Kwen-lun) i nieco później osiągnięto chińską strażnicę graniczną Suget-Karaul. Stamtąd przez przełęcz Sandzu ekspedycja wkroczyła do chińskiego Turkestanu. Według pierwotnych planów zamierzał Trinkler prowadzić w zimie 1927/28 r. studia geologiczne i archeologiczne w Takla-Makan, podczas gdy dr. de Terra miał zająć się geologią Kwen-lunu.

Podróż naukowa prof. O. Olufsen do Afryki. — Znany z badań nad płytą Ahaggar duński geograf O. Olufsen pracował w ub. półroczu naukowo we francuskiej zachodniej Afryce. Nigrem dostał się do Timbaktu, w którym gromadząc zbiory przyrodnicze zabrał trzy miesiące. Stamtąd również Nigrem skierował się do Niamey, poddając rzekę i jej okolice skrupulatnym badaniom. Dalszą podróż przez kolonię Niger—Jezioro Czad do Sinderu miał

Olufsen odbyć automobilem lub wielbładami. Ze Sinderu przewidziana była wycieczka na Saharę do Agadas. Powrót ma nastąpić przez Sinder i Nigerję do Lagos.

2-ga i 3-cia wyprawa w Ruwenzori. — W roku 1926 miały miejsce dwie małe wyprawy angielskie, które posuwając się doliną rzeki Bujuku od poł.-wschodu wnikły w głąb górotworu. W obu wyprawach brał udział kapitan G. N. Humphrey. — Według jego sprawozdań obie wyprawy ucierpiały silnie z powodu bardzo trudnych warunków klimatycznych. Mimo tego udało się stwierdzić trwający zanik lodowców — jakoteż zamieranie jezior.

Wyprawa w góry Cockscomb. — W zapleczu angielskiego Hondurasu wznoszą się góry Cockscomb. Były one do tej pory dwa razy zaledwie zwiedzane i to w ub. stuleciu. W maju 1927 roku udało się Anglikowi Herbertowi T. Grantowi obszar wzmiankowany odwiedzić. Południowe Honduras jest do tego stopnia zarośnięte lasem, że góry Cockscomb, mimo że wznoszą się 1200 m ponad najbliższą okolicę, są bardzo trudno widoczne. Las wspina się bardzo wysoko, utrudniając rozeznanie, że z pod pokrywy wapiennej przebijają się w górnych częściach kwarcyty, strzelające bardzo wysoko w postaci wieżyczek. Grant zauważył, że pojawiające się w kwarcytach żyły kwarcu są złotonośne.

Holendersko-amerykańskie prace badawcze na Nowej Gwinei. Kierownik wyprawy dr. Stirling opowiada dość szeroko na łamach „Nature“ (1927, str. 249) o Pigmejach. Średni ich wzrost nie przekracza 126 m, kolor skóry czarny. Zachowują się spokojnie i przyjaźnie. Wszyscy są wegetarianami. Wykazują znajomość celowej, jakkolwiek prymitywnej, uprawy. Hodują gołębie i psy. Korzystają z narzędzi kamiennych; żelazo jest im najzupełniej nieznane. Jako broni używają łuku i strzał. Handel zamienny lub przy pomocy muszel, stanowiących jednostkę monetarną. Zarząd wsi spoczywa w ręku najstarszego lub wybranego. Instytucja panujących nieznana. Tryb życia rodzinnego poligamiczny.

Angielska eksploracja w Nowej Gwinei. — Z końcem roku 1926 ruszyła z miejscowości Port Moresby prowadzona przez C. H. Kariusa ekspedycja, która posuwając się wzdłuż rzeki Fly około 850 km w górę aż do ławicy Lario zdała do źródła Fly, względnie Palmeru. Stamtąd miała się wyprawa skierować na Sepik, następnie przekroczyć góry Wiktora Emanuela, dotrzeć ponownie do Sepiku i ewentualnie posunąć się aż do jego ujścia.

Projekt argentyńskiej lotniczej ekspedycji polarnej. — Na posiedzeniu argentyńskiego Towarzystwa Geograficznego przedstawił Antonio Pauly projekt zorganizowania wyprawy lotniczej na kontynent Antarktyczny. Inicjator proponuje stworzenie punktu wypadowego na wyspie Wandel (na zachód od kraju Grahama). Stamtąd należałoby rozpocząć penetrację w głąb, tak, by na wybrzeżach lub we wnętrzu kraju Grahama mniej więcej w szerokości geograficznej 70° zorganizować dalszy punkt etapowy, na który należałoby dowieźć materiał już drogą powietrzną. Z tego to punktu wychodziłyby miały loty eksploracyjne już na morze

Weddela, jużto do kraju Charcot. Stamtąd też miałyby się odbyć start do wielkiego transkontynentalnego lotu, w którym należałoby osiągnąć morze Rossa. Pauly przewiduje, że dla przeprowadzenia badań niezbędnymi byłyby lądowania.

V. Wiadomości drobne (*Informations courantes*).

Europa. — *Turystyka na Islandji.* W połowie lipca 1927 udało się lekarzowi islandzkiemu *St. Matthiassonowi* w towarzystwie trzech uczonych Hamburgskich wędrców na Vindheimajökull. W czasie wycieczki, bawiąc na polach firmowych, ustalono wysokość Stryty na 1450 m, — podobnie jak i wysokość drugiego szczytu Kista.

Nawiercenie węgla i oleju skalnego w okolicy Berlina. Pruskie Ministerstwo Handlu ogłasza, że ua skutek wyniku badań magnetycznych, przeprowadzonych przez Niemiecki P. I. Geolog., wykonano w okolicy Berlina wiercenia z wynikiem pozytywnym. W głębokości 100 m natrafiono na karbon nieproduktywny, na 237 m — na 37 m gruby pokład produktywny. W poziomie 300 m wystąpił olej skalny. — Kwestja rentowności odbudowy nie jest jeszcze rozważana.

Badania nad jaskiniami w Alpach Julijskich. W lipcu 1927 r. przeprowadziła komisja speleologiczna badania jaskiń w stoliwie krasowym Bainsizza. — Wejście do jaskiń znajduje się na wysokości 845 m n. p. m. Różnica wysokości między najniższym a najwyższym punktem omawianego systemu jaskiń wynosi 278 m. Wejście do jaskini stanowi wysoki na 44 m pionowy komin, który przechodzi w halę zasypaną stożkiem napływowym.

Maksymalne chyżości kolei żelaznej na ważniejszych liniach eurazjatyckich. Londyn — Plymouth 93—96 km/godz., Paryż — Calais 94, Berlin — Hamburg 84, Wiedeń — Salzburg 72, Medjolan — Bolonia 67, S. Sebastiano — Madryd 57, Malmö — Stokholm 57, Moskwa — Petersburg 59—63, Omsk — Irkuck 42—45, Sofia — Konstantynopol 38—45, Chabarowsk — Władywostok 34.

Stacja meteorologiczna i geofizyczna na Grelandji. Z ramienia paryskiego Tow. Geograficznego udał się w letnich miesiącach 1927 roku oficer rumuński *Konstantin Dombrawa* do Angmasalik na wschodnim wybrzeżu Grelandji w celu prowadzenia obserwacji meteorologicznych i geofizycznych. — Badania potrwać 1 rok.

Europejskie wyprawy sportowo-geograficzne. Niemieckie i Austriackie towarzystwo alpejskie wysłała w r. 1928 dwie ekspedycje w górotwory pozaeuropejskie. Jedną z nich, prowadzoną przez *Rickmara* i *Borchera*, dołączy się do ekspedycji turkestańskiej Rosyjskiej Akademji Umiejętności, druga skierowana jest w Andy nad jeziorem Titicaca.

Studja w Katalonji i Aragonji. Dr. W. Panzer, zajmując się zmianami w rozmieszczeniu powierzchni uprawnej w pn.-wsch. Hiszpanji, stwierdził zanik rolnictwa w okolicy ośrodków przemysłowych Katalonji.

Badania w górach Pirin (Bułgarska Macedonia), prowadzone przez Herberta Louisa, subwencjonowanego przez Pruską Akademję Umiejętności, doprowadziły do zdjęcia w podziale 1:100.000. Zdjęciem tem objęte zostały alpejskie części górotworu, przyczem przeprowadzono dla centralnej części Pirynu prace stereofotogrametryczne, które umożliwiają konstrukcję mapy 1:20.000. Dalsze roboty związane ze zdjęciem w podziale 1:100.000 południowych stoków są w toku, względnie zostaną podjęte w lecie br.

Zaludnienie Rjeki (Fiume) wynosi według spisu z dnia 1. I. 1925 r. 45.857 mieszkańców. Powierzchnia miasta odpowiada 17,5 km². Skład ludności pod względem narodowościowym: Włosi 32415 (70,7%), Jugosłowianie 10353 (22,5%); w r. 1918 — 22,6%, Węgrzy 1397 (3,4%, w r. 1918 — 9,6%), Niemcy 655 (1,4%); w r. 1918 — 3,5%, Czechosłowacy 591 (1,3%), Rumuni 148, Polacy 104, a inni 194.

Przyjmując za podstawę klasyfikacji mowę potoczną, dostaniemy nieco inny obraz; językiem włoskim posługiwało się 36251, włoskim i kroackim wzgl. chorwackim 6644, włoskim i niemieckim lub madziarskim 2195, innymi językami 767.

Włosi na emigracji. Według obliczeń Generalnego Komisarjatu Emigracyjnego przebywało 31. XII. 1925 r. 8,460.345 Włochów poza granicami swej ojczyzny. Liczba ta rozkładała się na poszczególne części świata jak następuje: Ameryka 7,220.564, Europa 1,078.176, Afryka 142.857, Australia i Oceanja 15.660, Azja 3.088. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Pn. przebywało 3,506.439, w Brazylii 1,800.000, w Argentynie 1,580.781, we Francji 807.659, w Tunisie 150.000, w Kanadzie 150,000, w Szwajcarii 135.441, w Egipcie 45.100, w Algierze 35.867 i t. d.

Migracje Greków. W związku z traktatem grecko-tureckim (Lozanna 1923) wyjechało z Turcji 1,400.000 Greków, w tem Greków z Azji Mniejszej ponad 1,000.000, ze wschodniej Tracji 190.000, z Konstantynopola 70.000, z Kaukazu i pd. Rosji 70.000, oraz z Bułgarii 30.000.

Na cele kolonizacji przeznaczono w Grecji wogóle 7.357 km² (do 30. V. 1926). Dla zrozumienia wielkości obszaru przypomnieć należy, że powierzchnia Grecji wynosi 127.000 km². Na wzmiankowym obszarze (7.357 km²) osadzono do 30. VI. 1926. — 552.000 osób, stworzono wzgd. uzupełniono 1.993 osady wiejskie, wykończono domostw 55.000 — oddano do użycia 65.000 domów, opuszczonych przez Turków, wzgl. Tatarów.

W powyższych zestawieniach nie uwzględniono zupełnie ani kolonizacji miejskiej — ani całego szeregu robót, jak budowa dróg, mostów, wodociągów, związanych jak najściślej z akcją osadnictwa wiejskiego.

Azja. — *Budowa kolei z Hajfy do Bagdadu* została ostatecznie zdecydowana przez rząd brytyjski. Dzięki tej linii (budowa ma trwać 3 lata) — upada, chwilowo w każdym razie, dawniejszy projekt kolej bagdadzkiej — Anglja zaś bardzo wyraźnie konsoliduje swoje projekty lądowego połączenia z Indjami

Układy z badaczami obcej narodowości, pragnącymi pracować w Chinach. W 9.10 zeszytce Petermanns Mitteilungen z r. 1927 znajdujemy obszerny artykuł Stötznera W., informujący o trudnościach, związanych z pracami badawczymi w Chinach — Chińska Akademia Umiejętności zastrzegła sobie prawo udzielania pozwoleń na prowadzenie badań. — Każdy uczoney zmuszony jest przyjąć szereg warunków, by uzyskać wzmiankowane pozwolenie. W szczególności wzbudzona jest opinja chińska przeciw metodom, stosowanym przez Sven Hedina.

Afryka. — *Zdjęcia aerofotogrametryczne górnego biegu Zambezi.* Na zamówienie rządu Pn. Rodezji przeprowadzić ma Aircraft Operating Company zdjęcia aerofotogrametryczne górnego biegu Zambezi wraz z dopływami z wysokości 3.500 m. Zdjęcie ma objąć 480 km biegu Zambezi.

Wybuch wulkaniczny na wyspach Reunion. W kwietniu ub. r. przyszło na wyspie Reunion u ujścia wschodniej rzeki do silnych wstrząsów trzęsieniowych do wybuchu wulkanu błotnego, który to wybuch w zupełności zmienił topografię łożyska rzecznoego i sąsiedztwa. Wybuchowi towarzyszyło wyrzucenie bomb i skałek, co w połączeniu z detonacją zostało przez mieszkańców zaobserwowane. Niejasnem natomiast jest, czy wzmiankowany wybuch traktować należy jako zapowiedź nadchodzących silniejszych erupcyj, czy też jako echo dawniejszej wygasającej aktywności wulkanicznej.

Ameryka. — *Osadnictwo eskimoskie w zatoce Scoresby.* Osadzeni w r. 1924 w Scoresbysund Eskimosi doskanale czują się w nowej ojczyźnie. W roku 1925 powiększono wzmiankową kolonję o 100 osób, przewiezionych tu z Angmagssalik. Istnieje plan sprowadzenia jeszcze dalszych 100 Eskimosów.

Oceanja. — *Wynurzenie się nowej wyspy.* Między zachodnimi wyspami Tonga wynurzyła się w związku z wybuchem wulkanu podmorskiego wyspa Falcon, która w r. 1885 w podobny sposób, powstała, ulegając jednak w krótkim czasie zniszczeniu przez kiel. Obecnie wyspa wznosi się 100 m nad poziom morza i zajmuje powierzchnię 1.200 × 1.500 m. Zaznaczyć należy, że wyspy tego rodzaju są w archipelagu Tonga b. częstem zjawiskiem.

Chybiona próba osadnictwa na wyspach Galapagos. W sierpniu 1925 r. osiadło 10 emigrantów norweskich na wyspie Floreana. Dzięki bardzo korzystnym warunkom, zaofiarowanym przez rząd Ekwadoru, w krótkim czasie liczba osadników podniosła się do 500 osób. — Trudności aklimatyzacyjne i skąpe wbrew oczekiwaniom połowy sprawiły, że próbę tę w całości uważać należy za chybiającą.

VI. Notatki (*Notes scientifiques*).

Wyniki egipskiego spisu ludności z lutego 1927 r. — Według urzędowych publikacji, opartych na wzmiankowanym w nagłówku spisie, liczyła ogółem ludność Egiptu 14,168,756 osób. W porównaniu ze spisem z roku 1917 oznacza to podniesienie się stanu ludności o 11·1%. Bliższa analiza wyników spisu pozwala nam wyodrębnić obszary o bardzo różnym nasileniu ruchu ludnościowego. W obszarach administracyjnie objętych nazwą okręgów przyrost wyraża się cyfrą 34·4%, w dolnym Egipcie wynosi 7%, w górnym 9·8%. Do okolic, które zaznaczyły się najsilniejszym spadkiem cyfry zaludnienia należą wybrzeża morza Czerwonego (—55·3%). Najsilniej podniosło się zaludnienie na pustyni zachodniej (+320%), podobnie i w okręgu Synajskim (+172·2%). W Górnym Egipcie związany jest wzrost zaludnienia z wprowadzeniem kultury bawełny, obejmuje zatem w pierwszym rzędzie tereny nawadniane. Podkreślić jeszcze należy, że ludność nomadyzująca wzrosła o 8·5%.

Badania w pustyni Libijskiej. — Państwowy geolog egipski John Ball opracowuje mapę warstwicową pustyni Libijskiej w podziałce 1:400.000. Konstrukcyjnie nawiązuje mapa do istniejących ciągów trygonometrycznych i trjangułacyjnych: Nil — oaza Siwah, Aleksandria — zatoka Sollum, opierając się ponadto na licznych pomiarach trygonometrycznych i barometrycznych, dalej na okryciach Hassaneina beja z r. 1923 i księcia Kemala ed Din Husseina z r. 1926. Nowe opracowanie rzuca nieoczekiwane światło na topografię pustyni, znanej właściwie dotąd w bardzo niedokładny sposób. Odsyłając zainteresowanych tą sprawą do źródłowych artykułów w „Geographical Journal“ 1927 (s. 21, 105, 209, 512) wskażemy na kilka szczególnie ważnych faktów. Ball wykazał, że obszary o charakterze depresji, leżące między oazą Siwah a doliną Natron są znacznie większe i bardziej zwarte aniżeli to dotychczas przyjmowano. W depresji np. Quattara leży 18.000 km², najniższy punkt nosi cechę — 137 m.

W południowej części pustyni Libijskiej w okolicach, które zwykliśmy byli zawsze uważać za tereny wydumowe, wykazał Ball istnienie stoliw piaszczowych, granitowych i gnejsowych, dochodzących do 1907 m wysokości.

Studja hydrograficzne w Labradorze. — Badania, przeprowadzone w r. 1925 przez Varicka Frissela nad wielkimi wodospadami rzeki Hamilton, rzucają bardzo ciekawe światło na zmiany sieci hydrograficznej, wywołane przez dyluwjum. Frissel wykazuje, że wpadający obecnie z prawej strony do rzeki Hamilton „Valley River“ — był dawniej górną częścią rzeki Hamilton. Masy wody, spleźnione i zepchnięte przez lodowiec, dały w dyluwjum i w okresie podyluwjalnym początek wielkim wodospadom, dzisiaj zresztą szybko się cofającym.

Badania w zatoce Kalifornijskiej i na wyspach na zachód od dolnej Kalifornji. — W r. 1921 czynna była przez trzy miesiące, fungująca z ramienia Kalifornijskiej Akademji Umiejętności

i Meksykańskiego Muzeum Narodowego, Komisja dla bliższego zbadania świata roślinnego i zwierzęcego wysp Kalifornijskich. Stwierdzono, że nieliczne tylko wyspy są zamieszkałe bądź przez Białych, bądź przez Indian, podczas gdy niektóre są użytkowane tylko jako tereny łowieckie. Warunki życia są naogół skąpe: polów pereł, rybołówstwo i gdzieniegdzie warzelnictwo soli. Jedyną miejscowością, która posiada korzystniejsze warunki, jest Santa Rosalia. Dobywa się tam miedź, której eksport ze sztucznie zbudowanego portu stanowi główne źródło zarobku. Starożytne hiszpańskie miasta, położone u wylotów kanjonów w okolicy żyznej, są dzisiaj bez znaczenia. Badania na wyspach, leżących na zachód od dolnej Kalifornii, miały charakter faunistyczno-gospodarczy.

VII. Recenzje (*Compte-rendus*).

Dr. Krohm Karl: Die Buschwüsten. Veröffentlichungen des Geographischen Institutes der Albertus-Universität zu Königsberg. Heft IX. Hamburg 1927. S. 64.

Po zanalizowaniu pojęcia zarówno ze względu na treść, jak i zakres przechodzi autor do rozpatrzenia naturalnych czynników, wpływających na powstanie i rozwój pustynnej formacji krzewów. Kolejne rozważania nad wpływem klimatu, nawodnienia, gleby i jej odmian, ukształtowania powierzchni ziemi, szaty roślinnej i fauny zamyka krótkie streszczenie, w którym autor wyraża pogląd, że formacja krzewów pojawia się w tych okolicach pustynnych, 1) gdzie woda gruntowa podchodzi na tyle pod powierzchnię, że właśnie rozwój tej formacji jest jeszcze możliwy, 2) następnie tam, gdzie opad spada w chłodniejszej porze roku, jak wreszcie tam, 3) gdzie dzięki grubszej strukturze ziemi wilgoć dostaje się w głąb, wykwitanie soli jest utrudnione i wyparowanie stosunkowo słabsze. Część druga i trzecia pracy mają charakter regionalny, podczas gdy w czwartej części poświęcono uwagę człowiekowi i gospodarce ludzkiej w pustyniach o formacji krzewiastej. Autor rozważa zaludnienie obszarów wzmiankowanego typu, następnie wzajemne wpływy człowieka na krajobraz i vice versa — zamykając rozprawę historycznym ujęciem zagadnienia. Podkreślić należy bogatą literaturę przedmiotu, której spis podał autor na kilku ostatnich stronach. W. O.

Edward Lipiński, Stanisław Paczółkowski, Ludwik Landau i Jan Wiśniewski: Konjunktura gospodarcza w Polsce 1924 do 1927 pod redakcją Edwarda Lipińskiego. — Warszawa. G. U. S. 1928, str. 67.

Praca ta nie jest pracą geograficzną. Ma charakter czysto gospodarczy, a jednak nie jest pozbawiona znaczenia dla geografów gospodarczych. Waler jej polega na zestawieniu najgłówniejszej literatury dla zaznaczonego w nagłówku problemu oraz, co dla badań geogr.-regionalnych jest znacznie ważniejsze, na próbie zintegrowania całokształtu polskiej produkcji. Pewne rozważania (np. nad rolnictwem lub nad międzypaństwem-

wym obrotem towarowym) przeczyta geograf z korzyścią i zaciekawieniem. Cenną jest dyskusja nad stosowanymi metodami podjęcia poruszonych zagadnień. Wspomnieć należy wreszcie o obfitym i przejrzystym w tablicach zestawionym materiale, zamykającym dzieło.
W. O.

VIII. Literatura. (*Littérature*).

Polska. — Morfologia i geologia. (Pologne. — Morphologie et géologie).

Swiderski B., Sur quelques problèmes de la géologie des Karpates orientales polono-roumaines, Mémoire de la 1-ère réunion de l'Association Karpatique en Pologne, Warszawa 1926/27, str. 105—134.

Szajnocha Władysław, Jak mogły powstać niektóre złoża fosforytów, Czasop. Przyrodn. 1927, z. VII, str. 243—245.

Tołwiński K., Geologia Polskich Karpat Wschodnich od Borysławia do Prutu, Tekst objaśniający do mapy geologicznej Polskich Karpat Wschodnich 1:200 000, Karpacka Stacja Geolog. Biuletyn 10, Warszawa 1927, str. 32.

Tołwiński K., Géologie des Karpates polonaises orientales de Borysław jusqu'au Pruth, Mémoire de la 1-ère réunion de l'Association Karpatique en Pologne, Warszawa 1926/27, str. 135—137.

Zaleski Bogdan, Studja nad morfologią dyluwjum Podlasia i terenów sąsiednich, Etude sur la morphologie glaciaire de la Podlachie et des terrains limitrophes, Przegl. Geogr. 1927, t. VII, str. 1—52.

Zych W., Old—Red Podolski, Old—Red de la Podolie, Prace P. I. Geolog., Travaux du Service Géologique de Pologne. t. II, z. I, Warszawa 1927, 4°, s. 65, 11 fig. 6 tabl.

Polska. — Hydrografia. (Pologne. — Hydrographie).

Danysz-Fleszarowa Regina, Jezioro Narocz, Ziemia 1927, nr. 24, str. 481—482.

Łopalewski Tadeusz, Nad największym w Polsce jeziorem, Ziemia 1927, nr. 24, str. 483—488.

Nechay Wiktor, Jeziora polodowcowe w Polsce, Przyroda i Technika 1927, z. VII, str. 311—324.

Rostoński R., Podział wód podziemnych oraz mineralnych, Classification des eaux souterraines et minérales, Pos. Nauk. P. I. Geol., C. R. d. Séances du Service Géol. de Pologne 1927, nr. 18, str. 42—44, Klasyfikacja wód mineralnych Polski, Classification des eaux minérales de la Pologne, ibd., str. 45—46.

Polska. — Klimatologia. (Pologne. — Climatologie).

Gadomski Adam, Zima w Tatrach, Czasop. Przyrodn. 1927, z. VII, str. 251—254.

Janowski Aleksander, Uzdrowiska śląskie, Ziemia 1927, nr. 23, str. 464—467.

Klimowicz W., Nowsze badania nad klimatem wielkich miast, Przyroda i Technika 1927, z. IX, str. 425—427.

Kuryłowicz B., Klimat glebowy i jego regulowanie przez wapniowanie jako czynnik wydajności gleby, Gazeta Rolnicza 1927, nr. 20, 21.

Staszkiwicz Stanisław, Katastrofalne szkody wiatrowe i ich przyczyny w lasach Beskidu Śląskiego, Les formidables dégâts causés par les vents dans les forêts des Carpathes de Silésie, Sylwan 1927, z. 3, str. 171—180, z. 4, str. 244—254.

Polska. — Biogeografia. (Pologne. — Biogéographie).

A. L., Stacja hydrobiologiczna na Wigrach w latach 1921—1926, Przyroda i Technika 1927, z. 4, str. 169—181.

Demel K., Zbiorowiska zwierzęce na dnie morza polskiego, Cz. I, Studja jakościowe, Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U., Kraków 1927, str. 113—146.

Dyrdowska Marja, Stanowiska brzozy niskiej (*Betula humilis* Schrnk) na Wileńszczyźnie, Ziemia 1927, z. 5, str. 71—73.

Felenczak W., Grzyby podkarpackie okolic Dukli, Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U., Kraków 1927, str. 167—188.

Gajl K., Hydrobiologische studien I, Biocönosen der Phyllopoda und Copepoda (excl. Harpacticidae) des Sees Toporowy im polnischen Teile des Tatragebirges, Studja hydrobiologiczne I, Zespoły Phyllopoda i Copepoda (excl. Harpacticidac) stawu Toporowego w Tatrach, Bull. Internat. de l'Acad. Polonaise d. Sc. et d. Lettres, Kraków 1927, nr. 9—10 B. 1926, str. 881—953.

Gajl K., Studja hydrobiologiczne I, Zespoły Phyllopoda i Copepoda (excl. Harpacticidae) stawu Toporowego w Tatrach, Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U., Kraków 1927, str. 35—106.

Horbulewicz L., Rozmieszczenie geograficzne kumaków i trzszek na przestrzeni powiatów Sambor, Drohobycz i Stryj, Die Verbreitung der Bombinator- und Triton-Arten im Bereiche der Bezirke Sambor, Drohobycz, Stryj (Klempolen), Bull. Internat. de l'Acad. Polonaise d. Sc. et d. Lettres 1927, nr. 1—2 B., p. 87—111.

Jawłowski H., Krocionogi okolic Wilna, Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U., Kraków 1927, str. 147—166.

Koczwara M., Zapiski florystyczne z Podola Pokuckiego, ibd., str. 218—221.

Koczwara M., Podole (osobliwości flory polskiej), Ziemia 1927, z. 9, str. 137—139.

Kulesza Witold, Modrzew polski na górze Chełmowej i w Majdowie pod Skarżyskiem, La mélèze polonaise sur le mont Chełmowa et à Majdów près de Skarżysko, Sylwan 1927, z. 4, str. 221—227.

Kulmatycki W., Studien an Coregonen Polens, Archives d'Hydrobiologie et d'ichthyologie, Suwałki 1927, t. II, z. 1—2, str. 1—40.

Kunze Roman, Teorja Wegenera a zoogeografia, Przyroda i Technika 1927, z. 9, str. 385—392.

Motyka J., Materiały do flory porostów Tatr, Cz. II, Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U., Kraków 1927, str. 1—16.

Motyka Józef, Studja nad nadrzewnymi zespołami porostów w lasach okolic Grybowa, jako przyczynek do znajomości typów lasów w Beskidach, *Études sur les associations des lichens établies sur les troncs des arbres aux environs de Grybów. Une contribution à la connaissance des types des forêts des Karpates*, Sylwan 1927, nr. 1, str. 1—14, nr. 2, str. 73—84, nr. 3, str. 142—148.

Piech K., *Festuca Montana* M. Bieb (= *F. drymea* M. et K.) w Polsce, Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U., Kraków 1927, str. 189—196.

Płoński Władysław, Z badań nad wpływem wysokości absolutnej na zamożność drzewostanów, *Recherches sur l'influence de l'altitude sur la production du bois*, Sylwan 1927, z. 1, str. 15—20.

Poliński Władysław, *Observations écologiques sur Planaria alpina et Pl. gonocephala en Pologne*, *Annales Zoologici Musei Polonici Historiae Naturalis*, Warszawa 1926, Vol. 5, nr. 1.

Puzynowski Józef, Postulaty ochrony lasów nad Świtezią, *L'exigence de la protection des forêts sur le lac Świtez*, *Las Polski* 1927, Październik, str. 338—343.

Ryppowa Halina, Glony jeziorok torfowcowych t. zw. „sucharów” w okolicach Wigier, *Archiwum hydrobiologii i rybactwa*, Suwałki 1927, z. 1—2, str. 41—68.

St. Sw., *Lasy Województwa Poleskiego*, *Les forêts du département Polésie*, *Las Polski* 1927, nr. 11, str. 375—383.

Starmach K., Niektóre rzadsze krasnorosty w okolicy Wejherowa na Pomorzu i w Beskidzie Magurskim, *Sprawozdanie Kom. Fizjogr. P. A. U.*, Kraków 1927, str. 107—112.

Szafran B., Budowa i wiek torfowiska w Pakoślawiu pod Iłżą, *ibid.*, str. 17—34.

Szulczewski J. W., *Materiały do fauny koliszków (Psyllidae)* Wielkopolski, *ibid.*, str. 197—205.

Uziembłowa Marja, *Lasy naszego wybrzeża*, *Ziemia* 1927, z. 6, str. 86—89.

Wierdak Szymon, Nieco o rozszedzeniu limby w Karpatach Wschodnich, *La répartition de Pinus Cembra dans les Karpates Orientales*, Sylwan 1927, z. 3, str. 201—207.

Wierdak Szymon, O kresowych stanowiskach naszych drzew, *Les stations extrêmes de nos arbres*, *ibid.*, z. 2, str. 103—114.

Wolski Tadeusz, Przyczynek do znajomości cierniczka *Pygosteus Pungitius* w Polsce, *Archiwum hydrobiologii i rybactwa*, Suwałki 1927, z. 1—2, str. 119—140.

Polska. — Demogeografia (Pologne. — Demogéographie.

Babecki Jerzy, Ze spraw emigracji polskiej we Francji, *Zagadnienia Rasy* 1927, nr. 10, str. 116—131.

Buławski Rajmund, Podział społeczny ludności czynnej zawodowo w Polsce, *Przemysł i Handel* 1927, z. 39, str. 1309—1312.

Czarnecki Stanisław, O klasyfikacji, rozmieszczeniu i generalizacji miejscowości na mapach Polski, *Wiad. Służby Geogr.* 1927, z. 3, str. 219—232.

Kulczycki Ludwik, Prowizoryczna umowa polsko-niemiecka w sprawie emigracji, *Przegl. Polit.* 1927, nr. 3—4.

Lilientalowa Regina, Dziecko żydowskie, *Prace Komisji Etnograficznej P. A. U.*, Kraków 1927, str. 97.

Łęgowski Stanisław Z wycieczki archeologicznej po Pomorzu, *Zapiski Tow. Nauk. w Toruniu* 1927, nr. 6, str. 185—198.

Nadobnik Marcin, Liczba Niemców w Polsce Zachodniej, *Ruch prawn. socjologiczny i ekonomiczny* 1927, z. 4, str. 239—245.

Piekałkiewicz I., Statystyka miejska w Polsce, *Samorząd Miejski* 1927, z. 6.

Pierwszy Powszechny Spis Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 1921 roku, *Mieszkania, Ludność, Stosunki zawodowe, Śląsk Cieszyński*, Warszawa 1927, 4°, str. 184.

Pierwszy Powszechny Spis Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 1921 roku, *Mieszkania, Ludność, Stosunki zawodowe, Okręg administracyjny wileński*, Warszawa 1927, 4°, str. 167.

Pietkiewicz Stanisław, Granica polsko-niemiecka w oświetleniu Niemców, *Quelques opinions allemandes sur la frontière polonaise*, *Przegl. Geogr., Revue polonaise de Géogr.* 1927, VII, z. 1—2, str. 87—95.

Podbięta, Przyszłość wychodźstwa polskiego w Stanach Zjednoczonych, Warszawa 1926, II wyd., 8°, str. 96.

Poniatowski Stanisław, Uroczne oczy, *Wiedza i Życie* 1927, z. 8—9, str. 31—37.

Pankiewicz Michał, Emigracja do Sao Paulo, *ibid.*, z. 8—9, str. 81—88.

Sedlaczek L., Dregowiczanie, studjum antropologiczne, *Sprawozd. z czynności pos. P. A. U.*, Kraków 1927, nr. 6.

Tomaszewski A., Wielkopolska gwara Łopienna i okolicy, *ibid.*, nr. 7, str. 7—11.

Udziela Seweryn, Podhalanie przed trzystu laty, *Ziemia, Człowiek, Ziemia* 1927, nr. 23—24.

Wallenburg Władysław, Rozsiedlenie Niemców na Pomorzu, (na podstawie spisu ludności z r. 1921), *Strażnica Zachodnia* 1927, nr. 1, str. 43.

Wasilewski Leon, Jak powstały obecne stosunki narodowościowe w Polsce, *Wiedza i Życie* 1927, nr. 11, str. 16—30.

Zamki drewniane przy drzwiach, *Materjały zebrane przez Koło Krajoznawcze uczniów Państw. Seminarjum Naucz. w Tomaszowie Mazowieckim*, *Prace Komisji Etnograficznej Polskiej Akademji Umiejętności*, nr. 5, Kraków 1927, str. 20, 1 mapa 39 tabl.

Wkładki członkowskie prosimy uiszczać na konto P. K. O. nr. 151.771 P. Tow. Geograf. Oddział w Krakowie lub też na nr. 401.101 Księgarni „Orbis” jako administratorce wydawnictw P. Tow. Geograficznego.

Redaktor odpowiedzialny: prof. Ludomir Sawicki.

Nakładem Księgarni Geograficznej „ORBIS”, Kraków-Dębniaki, Barska 41.
Odbito w Tłocznicy Geograficznej „Orbis” w Krakowie pod zarządkiem M. Baranowskiego.